



GAZET'A TRANSILVANIAI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6iea una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl v.a. Tieri externe 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidiaceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 29.

Brasiovu, 11. Apriliu 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Relatiune

asupra celoru dnoa proiepte de lege privitoare la §§ 40, 45, 48 si 82 ai patentei urb. din 21 Iuniu 1854.

(Continuare din Nr. tr.)

Asemenea au fostu poporul iobagiu, elu au stapanitu pamentulu seu, mecarca erá servu. — Nu incape deci indolia cumca posesiuni fora isvoru din legatura feudale au existatu prin comitate nenumeratu de multe, care se deducu din epocha de mai inainte de a se fi intemeliatu dreptulu tierei n6stre ce se numesce dreptu publicu, si cu care sta in stricta legatura si dreptulu privatu, — si care posesiuni le am vediutu pomenite de mai multi articlii de lege mai in susu citati. —

Trecudu acum la titulele acquisitionale enumerate mai inainte, si combinandule cu referintiele fapteece ne vomu convinge, ca pe acelea le au folositu atatu privatii catu si comunele iobagesci, si mai cu s6ma pe titlulu ocupatiunei cu deosebire la pasiuni si paduri. Aceasta o dovedescu cele multe procese escate asupra diferintieloru marginari in posesiunea in folosinti'a pasionatelor, care s'au purtatu si decisu in fav6rea candu a uneia, candu a celeilalte comune iobagesci, precum si cele ce sunt inca pendente pana in diu'a de adi. Asemenea procese au purtatu privatii si comunele iobagesci nu numai intre sene si comuna cu comuna, dar' adeseori si cu pers6ne nobile si cu alti domni pamentesci, fiinduca de iobagi, care pentru asi aflá hrana vitelor sale nu remanea neacutate neci locurile, neci muntii cei mai departati, ci in privinti'a aceasta conformu spiritului tempului, si urmandu rivnei firesci pentru a pune man'a pe locuri si pasciuni catu se p6te mai multe se intendea totu mai departe. — Acquisitiunile de pasciuni pe asta cale erá apoi cu atatu mai usi6re, cu catu ca tempulu prescriptiunei intre comuna si comuna dupa D. Trip. P. I. Titl. 78. § 4 erá numai unu anu si o die, ear' la orasie, dupa § 2, duoispredece ani. — Tempulu prescriptiunei averiloru nobile, fire-aru fi fostu ele vendute, ocupate ori pe alta cale instrainate dupa § 2 din D. Trip. P. I. Titl. 78. erá 32 de ani si 40 de ani pentru bunurile eclesiastice. — Neci „jus regium“ dreptulu regelui, care jace in bunurile donatari nu erá scutitu de prescriptiune, numai catu pentru ac6sta dupa D. Trip. P. I. Titl. 23. si Titl. 78. § 2, se cerea 100 de ani. — Cu multu mai capavere au fostu celelalte titule de adquisitiune pentru iobagi, adeca donatiunea, erediarea si contractulu bilaterale. —

Acum d6ca stá odata, cumca iobagiulu dupa D. Trip. P. III. Titl. 30. § 7. (rusticus praeter laboris mercedem et praemium in terris domini sui quantum ad perpetuitatem nil juris habet) n'au pututu castigá proprietatea pamentului, l'au stapanitu dela domnulu seu pentru robote; se nasce spontane intrebatuinea, ca pe ce cale, si in ce chipu au pututu elu ajunge in stapanirea bonuriloru imobile (jura possessionaria), despre care ou privire la iobagi pomenescu multimea articliilor de lege, pe cari iam citatu mai in susu? d6ca nu pe calea aratata, care erá fiacarui patriotu deschisa, — fora de aceasta supositiune articlii citati nu s'ar' puté esplicá si nece s'aru puté aflá ratiunea lor! Ei deci, adeca iobagii atatu cá privati cati si colectivu cá comune, si mai alesu in chipulu din urma pe aratatele cali legale au acuiratu posesiuni cate numai au fostu in stare, pentru ca nu existá in legile patriei neci o dispositiune care sei fi esclusu dela folosinti'a acestui dreptu. Aci domniloru, dupa ce mai antaiu cauta se premitu, cumca pe campulu sciintiei juridice adeseori se departa una de alt'a opiniunile despre cuprinsulu si intielesulu unei legi peste totu, si despre alu unoru dispositiuni singuratece, dupa cum adeca asupra respectiviloru influinti6dia ori una ori alta impregiurare, ba si interesulu de a da legei pe catu este ea elasticá, intielesulu ce corespunde unoru a-

spiratiuni generali de clase si soiuri de ómeni, care din urma macarca sunt cu totulu condemnavere si in sfer'a dreptului nu aru avé locu, fora de a se degrada justiti'a la o vatra de intrige si conspiratiuni reutati6se, totusi se intempla, si in tiér'a n6stra locuita de pop6re cu deosebite interese egoistice se urca pana la culmea de ingretiosiare; dupa ce dicu mai alesu pe campulu aplicatiunei se ivescu interpretatiuni siesi opuse, in care privintia si opiniunea-mi data mai in susu lesne aru puté fi espusa unoru indoieli, ba si la atacuri vehemente; 'mi servesce de mare inlesnire, d6ca cu scopu de a le preveni potu urmá unei reguli de resonamentu luandumi refugiu la autoritatea unoru barbati de specialitate contemporani si patrioti, ce se bucura in privinti'a ac6sta de o generala reputatiune in patri'a n6stra, si care pe catu sciú singuri au tractatu acestu obiectu nu numai ex profes6o, dar' se p6te dice, ca, sine ira et studio. — Neci nu este indemnulu provocarei mele unu indemn de stilu, si pentru cá d6ra asia ceva ar' fi o datena in discurse si disertatiuni; acelu indemn este cu multu mai inaltu, elu este effuinti'a unei convictiuni, cumca opiniunea celoru, pe care voiu ai invocá de martori au apropiatu adevverulu, de óre-ce in unulu si acelasi obiectu sunt de acordu. Me provocu deci la opiniunea cunoscutiloru in literatur'a juridica patrioti, precum este sasulu Sachsenheim, magiarulu D6zsa si romanulu Puscariu, dintre cari opulu cestui din urmá f6rte mare dauna, ca a trebuitu se véda lumin'a intr'unu tempu, candu de forti'a absolutismulu erá sufocata liber'a opiniune, de nu se putea inaltia la demnitatea de independintia, atunci, candu se pareá, ca t6ta vegetatiunea erá cuprinsa de gerulu produsu asupr'a ideelor prin necumputulu unoru din fruntea trebiloru, care pretindea ascultare órba si incuviintiarea neconditionata pentru totu ce se tienea de lucrarea regimulu. Intru o epocha asemenea, si unu barbatu, care insusi fiindu organu alu regimulu nu putea de catu, cá se inaltia val6rea substratulu seu fora picu de reserva, si inca intru intielesu generale precum o vedemu ac6asta in precuventarea comentariulu la facia 1, pana la 8-a inclusivu, prin care infaciosi6dia publiculu patent'a din 21 Iuniu 1854, cá celu mai perfectu si dreptu opu dupa care nemicu n'ar' mai fi remasu de doritu; e dauna dicu, ca acestu barbatu ingeniosu n'a pututu se se demita si intru o critica a acelu cuprinsu din patentu, care nu corespunde precuventarii sale, ci glorificandu-o in genere, p6te in contr'a opiniunei sale au aplaudatu si defectele taiat6re aduncu chiaru in interesulu acelu publicu, catra care graiesce si cui o recomanda, cá pana de t6te dilele. E destulu inse si atata, ca ce nu a datu mana se faca directe si p6te combatendu unu lucru, care pe atunci erá cá unu „noli me tangere,“ au facutu indirecte, de óre-ce a se provocá la opiniunea cuiva insemnésa a consimti cu ea si a o incuviintiá. — Asia elu se prov6ca in comentarea patentei urbariale faci'a 43—54 la opiniunea lui Sachsenheim, care intru o deductiune agera si cu articlii de lege din condic'a patriei in mana la faci'a 33 alu dreptulu seu privatu dovedesce capacitatea fostiloru iobagi intru a castigá posesiuni imobile cá ori si care patriotu. Asemenea afirma si D6zsa in cartea a II. despre dreptulu privatu ardeleanu faci'a 342, unde vorbindu despre cei ce nu erá capaci a se folosi de titlulu acquisitionale alu prescriptiunei dice: „alaptalanul számláltattak ezen személyek közé a nemtelenek a nemesi fekv6kre nézve, mivel mint fennebb bé bizonyított, a nemtelenek szerezhettek bár mi czim alatt is nemesi fekv6k iranti tulajdonosi jogot, s azokat ennél fogva polgárilag birtokolhatván, annál is inkább elsajátíthatták időmulással, mivel ezen szerzésmod használhatásától őket egy törvény sem rekeszté el. — Egyébaránt hogy az akár nemes akár nemtelen urbéressek időmulással el nem sajátíthatták a földes uraiktól birt állományt, kétséget nem szenvedhet, mid6n tagadhatatlan a H. K. 3. R. 30. cz. 7. §. szerént hogy azok iránt csupán munkájok bérére igényelhetvén tulajdonosi jogot, bár mennyi időn keresztül folytatott birtoklásukat pol-

gárinak tartani nem lehet magára az urbéri telekre és járandóságaira nézve."

Folositu l'au dreptulu loru legitimu privatii, dar' folositu s'au mai cu séma comunele cá atari catra care si legile patriei erau cu mai multa crutiare si cu unu feliu de resonu provenitoriu din patrunderea aceluor interese de politica mai inalta care oatu de catu dar' dupa conceptulu din acele timpuri totusi au existatu. — Si candu, domniloru, legile patriei in caletatea loru primitiva cum au fostu si pre lenga spiritulu, care au domnit in ele, in genere se póte dice, cá dejositoriu de umanitate, s'au ingrijitu de dreptulu proprietatei fostlui domnu pamentescu si a nobililoru preste totu; atunci in privintia aceasta ne facundu deosebire una voce au dechiaratu inviolaveritatea posesiunii si a fostului iobagiu, despre care totu acele legi isi aducu aminte: atunci dicu legile vechi au pusu acestu dreptu alu supusului atatu cá individuu particulare, catu si cá individualitate morale comunale in aceasta privintia in paralela si sub asemenea scutu cá pe a domnului seu pamentescu sustienendulu cu acea autoritate pe care erá in stare si o putea desvoltá legile in timpurile acele de trista memoria, candu altumentre nobilulu si fostulu domnu pamentescu hranitu de puterea si insuflatu de mandri'a celoru multe privilegii cu care erá insestratu vis-à-vis de aprópele seu, fórte desu se inalti'a preste valórea legi. — Le a pusu sub asemenea scutu nunumai, da le au pastratu pana in timpurile nóstre si cu privilegiu stergei sistemului feudale ni le au transpusu nevatamate, precum se vede si se arata dreptulu fórte multoru comune in tiér'a nóstra, care l'au eserceatu la paduri intense si la care pe catu ajunge memori'a precum si dupa sciintia traditionale transpusa dela generatiune la generatiune nimene altii decatú fostii iobagi au avutu dreptu si l'au eserceatu eschisivu si pe care paduri comunele singure fora de influinti'a altora le au invigilatu in care stare se afla pana in ziua de azi, — chiar' asemenea sta lucrulu si cu pasciunile comunali. — Cumca fostii iobagi au avutu si pamenturi aratóre si fenatie destule, care au fostu ale loru proprii nu póte incapé la indoiala, mai alesu in regiunile mai departate si prin campiile latite pe unde au existatu iobagi cu mosii de estensiune pana cate la 100 si mai multe juguri, acororu origine nu este de creditu, ca se fia fostu peste totu de natura feudale, dupa ce se scie ca nisuintia domniloru pamentesci erá de asi inmulti pe iobagi, ce inse nu se puté daca in mana unuia concentra atata pamentu. —

Dupa tóte aceste urmarinduse asertele mele comprobate pana la adeveru, cá de sene s'ar' ivi acea intrebare spre resolvare, ca cum s'au pututu intemplá, de totusi dupa cuprinsulu patentei urbariale totu pamentulu stapanitu pana in a. 1848 de fostii supusi se absórbe numai in dóua clase de pamentu, adeca in pamentu alodialu si urbarialu, celu de antaiu alodialu rescomparaveru si nerescomparaveru? si cum de celu urbarialu se indemniseze dela tiéra totu, ér' celu alodialu rescomparaveru trebuie se sílu rescompere fia care din propriile mediulóce? Cum de patent'a urbariale din 21 Iunie 1854 nu face pomenire de pamentu, ca acela care au fostu in man'a iobagiloru si are se remana in manile loru si de a-ci inainte fora vre o indemnizare din partea tierii ei fora de rescomparare de catra respectivulu, de óre-ce dupa deductiunile de pana a-ci aru trebui se existe si de acestu soi de pamentu baremu catu de catu!? — Ori dóra acei articlii de lege, cari s'au citatu, n'au existatu, s'au de au existatu au fostu póte numai cá se de legei peste totu o dieréza mai umana fora de a fi avutu caus'a loru practeca!? si altele asemenea. — Intru resolvarea intrebatiuniloru din urma nu intimpinu neci o greutate, de óre-ce convictiunea mea e, cumca acele legi n'au fostu fora de asi fi avutu caus'a loru rationale, de óre-ce nu putemu presupune, ba cautandu genes'a lucrului suntemu convinsi, cumca codificarea de legi in timpurile acelea n'au fostu tractata cá unu articlu de luesu fabricatu de multe ori fora de neci o trecere, si neci nu s'au anticipatu cu ani mai inainte fora de a fi fostu rechiamate de trebuinti'a referintieloru desvoltate si existente in fapta, cá se fia espuse une ori si sórtei de a espirá fora de a fi avutu viéti'a; ci chiaru din contr'a, ca legislatiunea veche mai alesu in terenulu dreptului privatu, da chiar' si in sfer'a dreptului publicu erá mai multu numai o sanctionare de fapte complete si practesate, drepte, ori legale? de acésta nu se pre intrebá, si se intemplá asta mai alesu in caus'a ce atingea sortea fostiloru iobagi, ale caroru libertati de pe tempulu acela pe degetu se potu numerá. — Au existatu deci acei articlii de lege in fapta si cá produși de necesitatea reale, — caus'a inse pentru ce chiaru pe acestia, care din tóte legile vechi au purtatu caracterulu umanu, durere, ca in patent'a urbari-

ale peste totu nu'i vedemu espresi, — din parte'mi nu o potu descoperi. — A-ci intempinu unu secretu, care de mine cauta se remana neresolvatu, unu secretu, ce se reduce la antaia intrebare, ce mi o pusesemu, adeca la intrebarea, ca pentru-ce totu pamentulu posieditu de fostii supusi se absórbe in dúce clase? Si pentru-ce acela séu trebuie indemnizatu dupa modalitatea, ce ne arunca tiér'a in statu pasivu, aduncu semtitu, séu trebuie rescomparatu de catra respectivii; ér' cu unu pretiu pre care, déca ilu vomu conferi cu tóte impregiarile, apoi ne lipsesce totu cuventulu cá selu putemu apreti'a de moderatu si lesne invingiveru. O argumentatiune muta, adeca o aflare me scapa a-ci din labirintulu combinatiuniloru incrucisiate, si cu acelu argumentu cauta se 'mi inecu simtimentulu, ca altumentre ar' trebui se esclamu, cumca luatele mesuri nu sunt drepte. Déca totu lucrulu póte avé si o radia mai luminósa, apoi acea nu se póte imprumutá, decatú dela acea neregularitate si enorma confusiune, ce s'au tiesutu cu privire la posesiunile fostiloru iobagi mai cu séma dela a. 1514, candu s'au comisú pecatulu celu mai monstruosu in contr'a umanitatei, candu adeca sub regele Vladislau alu II. partea cea mai mare a civiloru patriei s'a degradatu prin lege la perpetua servitute personale, si care au existatu si au facutu se crésca arbitriulu in averile tieranului pana la gradulu de a face póte cu neputentia luarea unoru respecte, care déca au pututu avé locu in timpurile acele, dovada articlii citati pentru bunurile imobile ale fostiloru iobagi, cu atata mai vertosu s'ar' fi pututu privi de postulate ale tempului nostru, pre care 'lu tienemu de tempulu civilizatiunei.

Chiamarea nóstra inse din punctulu de vedere alu unei legislatiuni drepte si progresive aru fi: ca valórea aceluor articlii de lege, cari s'au inghinatu cu fatalitatele timpului, si cu vitregi'a atatoru seclii, dupa ce ne aflamu chiaru in period'a de transitiune si in procesulu reformarei, se o scapamu mecaru acolo, unde nu e de totu tardiu si se mai póte, si se nu inadusimu cu totulu viéti'a unui dreptu seculare chiaru acuma, candu suntemu si vietuimu in seclulu alu XIX-lea, seclulu civilizatiunei si alu regenerarei drepturiloru apasate, — acumu, candu pe legile vechi ne place a le apostrofá de barbare, mai alesu candu vremu, cá prin acea se aruncamu radi'a luminei si a spiritului de umanitate si mai tare asupra legiloru si a legislatiunei presente. — De a o face aceasta ne vine cu atatu mai usioru, cu catu ca a-ci precum trebuie se fimu convinsi, nu e vorba de crearea si impartirea unui dreptu nou, ce n'ar' fi fostu cunoscutu pana acuma, ci e vorb'a numai de lasarea liberei respiratiuni unui dreptu vechiu, care are radecini vii si aduncu sapate in conscienti'a unui poporu si a unei parti de cetatieni fórte mare, si de unde acelea anevoie, ba cu totulu de a se stenge numai si numai cu fortia se va pute, — lucru, unulu care inse prin spiritulu ce domnesce in Europ'a civilizata s'au datu de rusine, 'si prin care daca ne am incercá, noi insine amu denegá in realitate acea de ce prin profesiunea nóstra de credintia si convictiune ne ferimu cá de focu, prin care dicu am degenerá in fapte, care caracterisea epoch'a cea mai trista din istori'a poporului numitu canduva „misera plebs contribuens.“

Dar' se luamu lucrulu si din acelu punctu de vedere, care mai alesu intre impregiarile presente ale patriei nóstre nu este ertatu a 'lu ignorá, adeca din punctulu de vedere alu economiei de statu, cá se vedemu pana in catu din acestu punctu de vedere s'ar' mai puté sustiené in patent'a urbariale unu § cá alu 45-lea?

Au dóra cineva crede si argumentésa asia, cumca § 45 au dispusu, si lucrulu e gata, ca dreptulu fostului supusu va remané nerestrinsu baremu in unele locuri, fora cá prin acésta dierésa de respectare se simtia cord'a cea mai subtile si mai simtitóre a masinei de statu vre o lovitura?! Nu domniloru, lucrulu nu stá asia, elu stá cu totulu altumentre; si daca am fi in acea credintia, ca acelu pucinu respectu facie cu just'a pretensiune a fostului supusu aru resari cá din pamentu si nu dintr'unu isvoru ce stá aprópe de secatu, am fi cu totulu in retacire. — Se ne tragemu deci sém'a de timpuriu, pana ce nu suntemu inca chiaru in jocu. — Cei ce nu numai am amblatu in mana cu paragrafi de legi, dar' i am cetitu si amu facutu studiu din ei, apoi amu studiatu si natur'a partiloru interesate in asemenea casuri, trebuie se ne enuntiamu a ci, unde e la loculul seu, trebuie se spunemu, ca acelu dreptu subtile si fórte relativu, ce se vede a se garantá fostului iobagiu prin liberalitatea § 45 in relatiune cu altele apoi va constá cu multu mai multu, ca va constá tiérei indoitu mai multu, va constá atata, catu nu va fi demnu in urma neci fundulu, si pentru-ce? A-ci permitendu, ca in descoperirea causei acelu pretiu dupa a mea parere, care sciu

ca nu se departa de a altora, nu am frica se diaca unu servitiu adusu partei contrarie a fostiloru iobagi, de óre-ce acea parte interesata a sciutu trage si pretinde tóte folósele patentei, ba inca si mai multe, macarca astufeliu de descoperiri nu le au statutu intru ajutoriu; asia servitiulu, déca peste totu de unulu cá acela póte fi vorba, cu privire la partile interesate numai fostulu iobagiu póte fi adusu; — adeveratulu servitiu inse si care trebue se 'lu tienu de o effuintia a insarcinarii mele de referinte, speru a'lu aduce intru deslegarea oblegamentulu nostru facie cu corpulu legislativu, din acarui sentu suntemu esmisi; premitiendule aceste dicu, me voiu incercá a demonstrá asertulu de mai insusu; eata deci pentruce nu punu pretiu mare la unu fundu fora de valórea ceruta! — (Va urmá.)

Sinodulu diecesei romane sibiiane.

(Continuare).

Taiarea II. despre protopopiatu n'au suferitu modificatiuni afundu taiatorie. § 75: „Consistoriulu diecesanu candida deasa trei individi harnici si binemeritati pe terenulu beseicescu si scolariu, si numai dintre cei candidati se póte alege unulu,“ (cá prota de catra sinodulu protopopescu). Formulatiunea comisiunei suná, cá protopopiatulu se 'si aléga unu individulu harnicu si binemeritatu din protopopiatu si pe alesulu se 'lu astérna episcopulu spre intarire. Discusiuni — in ambe partile infocate, pana candu in urma se asculatu parintele archimandritu Popasu si tienendu unu cuventu petrunditoriu si aratandu, ca increderea e comór'a cea mai mare a omenimei pe pamentu si ca numai candu 'si voru alege unu barbatu de incredere va puté prospera binele comunu; s'a modificatu §-lu asia, cá sinodulu se-si alege in senulu seu si din eparchia trei barbati harnici si binemeritati, pe care se'i astérna episcopulu si acesta apoi se aléga unulu dintre ei. Dara 'i póte respinge pe toti indereptu.

Urmatorii §§ suferira prea mici modificatiuni pana la monastiri.

Monastirile nu s'au desbatutu de feliu, ci s'au primitu dupa proiectu si asia apoi s'au trecut la eparchia.

La § 100: „Episcopulu carele trebue se fia din tagma monachala,“ se scóla Dr. Glodariu si arata, ca in biseric'a crestina pana in sut'a a 5-a ba chiaru si in dile nóstre au fostu episcopii insurati si propune, cá fia care crestinu, carele va avé calitatile recerute se se póta face episcopu. D. consil. gubern. Bologa sprijinindu pe Dr. Glodariu, produse esemple fórte invederate din praxea bisericii nóstre, care restórna absolutatea viritulu monachismu si doresce, cá praxea acésta frumósa si pre viitoriu se se pastrése cu cea mai mare scumpatate. (Mai bine s'ar' curati cate o introducere volnica facuta de catra unulu séu altulu episcopu or' calugaru, decatu se ni se totu mai incarce pracs'a bisericiei cu introduceri cu scopu de a se suprematisa clerulu mireanu. Pe Dvóstra ve innéca archimandritismulu si monachismulu, pe bietii uniti celibatulu. Neci unulu neci altulu nu sunt dogme ci introduceri volnicesti; datine pace, nu ne inundati cu de acestea. Red.)

La § 114. Dr. Glodariu doresce, cá deorece vicariulu e unu demnitaru beseicescu, se se aléga cá ori si care altulu. D. canc. gub. Bologa a produsu si aici mai multe arguminte pro; totusi cadiu formularea, ca si alte multe.

La § 116 erá scil'a si caribde, unde prea usioru se putea sparge corabi'a sinodulu. Au fostu cei dreptu lupte infricosiate atata in comisiune, catu si in sinodu. § acestu traptés'a despre consistoriu séu senedriónulu presbiteriloru. Aici s'au eluptatu unu principiu fórte frumosu, adeca principiulu, ca rudeniele pana la alu 6 gradu de sange si alu 4 de ou-scrie nu potu fi membrii consistoriali. O lupta se incinse fórte infocata in contr'a nepotismulu. D. prof. Boiu a deschisu sirulu luptei de a dreptu in contr'a nepotismulu printr'o cuventare fórte simburósa si plina de spiretu. Parintele Nicolae Popea carele s'a luptatu cá parintele Nicolae dela Lici'a i a secundatu. Inainte de acesti doi vorbitori totu catra stanc'a acesta a indereptatu si Dr. Glodariu corabi'a nepotismulu; inse elu a luat'o mai pe de parte. Intre focurile acestea s'a sculatu parintele Hanea, carele 'si ridica glasulu in fruntea luminatulu sinodu, dicundu, ca elu e pétr'a scandalei?; resemná oficiulu de consistorialistu inainte sinodulu si sinodulu a tacutu.

§§ 118, 119 au patimitu schimbari afundu taiatorie asia, in catu cine va vedé originalitatea si modificatiunea loru mai nu le mai conóscce. De altumintrelea lucru s'a hotaritu asia, cá episcopulu se-si aléga singuru asesorii consistoriali din

barbati bine cualificati si bine meritati; inse episcopulu se fia apoi pentru tóte lucrarile respunditoriu sinodulu eparchiale. Conclusele consistoriale se facu dupa pluralitatea voturilor. De va remané episcopulu in minoritate, e remasu si pace. Inse óre cutediavoru asesorii se se opuna episcopulu? — Viitoriulu ne va invatia. —

In diu'a de pe urma se primí legea prov. din 1850 pentru modalitatea de a se conchiama sinodulu. Sinodulu eparchiale se va compune dara totu din factorii ce au luat parte la sinodulu presente.

Metropoli'a cu accidentiele regularii ei nu s'au luat la pertractare; si neci ca se cuvinia. —

Despre senatulu scolariu.

De si taiarea acesta e cea mai insemnata si cea mai grea, totusi nu s'a lucratu neci in proiectu, dupa cum au cerutu importantia lucrulu, dara neci sinodulu n'a luat lucru cu acea seriositate, cu care ar' fi trebuitu se-lu iè. Referinte despre senatulu scolariu au fostu D. directoriu Gavriile Munteanu. Noi trebue se o spunemu, ca senatulu scolariu e partea cea mai slaba a proiectulu. Comisiunea a facutu pré mici schimbari in elu — si si acelea nu sunt tocmai esentiali. S'au incercatu doi dintre profesorii gimnasiali de a mai face modificatiuni amesurate spiritulu timpulu, gradulu sciintieloru, dara motiunile loru au cadiutu pretutindinea.

Ba, cei mai tristu si durerosu, ca vrendu Dr. Glodariu se faca o modificatiune corespunditoria la § 184 Nr. 11, carele suna: a starui cá numai acei individi se se puna de profesori la gimnasiale confesionale, carii sunt bine pregatiti si au depusu esamenu inaintea comisiunei ad hoc cu succesu bunu din studiele filologice, matematico-naturale si istorice, precum si din cunoscentia limbiloru clasice si patriotice, pre cum si din literatur'a limbei romane, au fostu improscatu de D. directoriu Munteanu, cá referinte, dicundu in faci'a sinodulu: Ce vrei Domnule, ca D-ta numai eri ai venit la gimnasiu si indsta ai capatatu 900 fl. v. a. Mai dicundu, ca studiale de esaminare se impartu in duóe despartiaminte. — Dupa care ordinatiune ministeriale, nu scimu. Noi scimu, ca esista o lege din a. 1856, care prescrie cum dise Dr. Glodariu tóte cate se ceru dela unu candidatu de profesura, si inainte de tóte citamu din legea aceea pentru profesura § 5 in originale, cá se védia si D. referinte catu si onoratulu publicu, cá cum sta lucrulu:

§ 5. Specielle Studien, Gruppen oder Gebiete der Prüfungsgegenstände:

1) Die Gegenstände des Gymnasial-Unterrichtes zerfallen für die Prüfung in folgende Gebiete:

a) Das Gebiet der classischen Philologie, d. i. der lateinischen und griechischen Sprache und Literatur nach den in § 6 für das ganze Gymnasium gestellten Forderungen;

b) das Gebiet der Geschichte und Geographie nach den in § 7 enthaltenen Bestimmungen für das ganze Gymnasium;

c) das mathematisch-naturwissenschaftliche Gebiet nach den Bestimmungen des §. 8, d. i. entweder Mathematik und Physik für das ganze Gymnasium, oder Naturgeschichte für das ganze Gymnasium verbunden mit Mathematik und Physik, wenigstens je für die vier untern Classen des Gymnasiums;

d) das Studium der Philosophie nach den in § 9 gestellten Forderungen gewährt für sich allein noch nicht den Anspruch, zur Prüfung zugelassen zu werden, sondern es muss damit entweder jenes der classischen Philologie, oder der Geographie und Geschichte, oder endlich der Mathematik und Physik und zwar jedes dieser Gebiete für den Unterricht im Unter-Gymnasium verbunden werden.

e) Das Studium der deutschen Sprache oder dasjenige irgend einer Landessprache muss, um die Befähigung zur Stelle eines ordentlichen Gymnasiallehrers zu gewähren, den Forderungen für das ganze Gymnasium (§ 10) genügen, und mit dem Studium sowohl der lateinischen als der griechischen Sprache und Literatur verbunden sein, wobei es jedoch gestattet ist, in einer dieser beiden Sprachen die Prüfung auf die für das Unter-Gymnasium gestellten Forderungen zu beschränken. Acum se asemene cineva proieptulu cu legea acésta si va vedé diferentiele intre impartial'a lui, si intre cea a legii emise si tramisa la 9 Augustu 1856. — Vedeti déca e buna? —

Senatulu scolariu s'a primitu de sinodulu eparchiale cu prea mici schimbari. Ar' fi fostu fórte multe de a se vorbi si in privinti'a institutulu teologico-pedagogicu — séu pedagogico-teologicu, — ca-ci acela inca cere reforme radicale.

Numai senatulu scolariu ar' fi datu de lucru o septemana, dara tóte erá in desiertu, ca parintii erau obositi si doriau, cá se scape odata de slujb'a asta grea si uritiósa.

In urma dupa ce s'au gatatu toti paragrafiu de desbatutu, s'a cetitu o petitiune catra Mai. S'a de catra parintele Popea, prin care se roga Mai. S'a, cá se se indure si se deslége intrebatiunea mitropoliei. S'au mai desbatutu si asupra chipului si modului, cá cumu s'ar' imbutatati starea cea misera a preotimei nóstre. In urma au tienutu parintele episcopu o cuventare fórtre patrundiatoria, prin care au multiamitu sinodului pentru ordinea cea buna, pentru desbaterile cele intielep-tiesce facute. Momentele cele din urma ale sinodului nu-le póte descrie omulu fara numai semti. Parintelui episcopu au respunsu venerandulu si multu meritatu parintele archimandritu Ioane Popazu printr'o cuventare, ce a esitu din adunculu inimii, si a manifestatu sim-tiemintele si recunoscinti'a sinodului catra parintele episcopu. De si lucrarile sinodului nu me multiamescu intru multe, de si sunt multe gaure de astupatu, multe gresieli de indreptatu, multe principii de desvoltatu: totusi asi dori, cá se vedu lucrarile sinodului bune rele dupa cum au esitu prefacute in trupu si carne, cá se nu o mai patiésca si ele dupa cum au patit'o alte lucrari mari natiunali, si bisericesci, cari astadi sier-bescu de materiale pentru istorici. Dè cerculu cá se nu o patiésca mai cu sama senatulu scolariu, dela carele aterna tóta propasirea, tóta desvoltarea in cultura, ca-rea este scopulu ómenimei. Si cá se mi incheiu do-rinti'a despre senatulu scolariu, dicu si io cu bravulu barbatu Alecsandru Hurmuzachi: Tóta cultur'a pentru-cá se fia adeverala, se cuprinda, se patrunda unu poporu, trebue se pornésca, se isvorésca din insasi fiinti'a lui, se fia amesurata, potrivita caracterului, insusiriloru de-osebite, individualitatiei sale. Acesta este adevverulu celu mare, carele diacundu in sentiulu ómeniloru de seculi, s'au recunoscutu mai lemuru in secululu nostru, in-catu s'au enunciatu si formulatu, si in teorie cá prin-cipu, cá dreptulu firescu pe carelu au poporale de asi cultiva, de a 'si desvolta individualitata, natiunalitatea s'a. —

Acestu mare adevveru s'au redusu din esperiinti'a tem-puriloru, dupa marturi'a istoriei, carea ne arata, ca progresulu generalu, ca cultur'a universalu nu este de-catu sum'a din cultur'a fiacarei natiuni, si ca calea cea mai drépta si fireasca spre implinirea scopului ómeni-rei, nu este aceea a cosmopolitismului, carele se des-braca d'antaiu de fiinti'a s'a, imbraca o fiintia nóua, dara straina, — si carea neci odata nu se póte contopi cu geniulu propriu alu unei natiuni — cá apoi cu unu incungiuru se ajunga earasi la cultivarea natiunei sale, unu incungiuru ostenitoriu si sedarnicu, care inca neci odata n'a ajunsu la scopu.

Asia si romanii numai prin unu senatu scolariu bine organisatu si compusu din barbati bine adaptati in sciintia si nationali voru puté desvolta individualita-tea s'a natiunale. — De aceea dorescu, cá se-lu potu vedé si in viatia, dara mie mi frica, ca va muri in durerile nascerii, pentru-ca are de a intimpina fórtre mari greu-tati. —

Unulu dintre parinti.

Cronica esterna.

PRINC. UNITE ROMANE. Bucuresci 6 Apr. Drumu de feru. Adi se desbatura si primira arti-clele urmatórie ale proiectului de lege de concesiuone pentru drumulu de feru alu Romaniei din partea de dincóce de Milcovu:

Art. 1. Se autorisésa guvernulu a conced'a domni-

loru W. H. Ward, Th. Bartlett si societatiei, care este a se form'a, o concesiuone de constructiunea si de splo-atatiunea drumuriloru de feru impreuna cu dependin-tiele loru, suptu clausele si conditiunile intr'insa cu-prinse.

Domni W. H. Ward, Th. Bartlett si a societatii loru priimescu acésta concesiuone si se engagéze a construi si esplót'a suptu a loru risicu si pericole dru-murile de feru josu aretate cu dependintiele loru, con-formu tutuloru causeroru si conditiuniloru ecestei con-ventiuni.

Art. 2. Lit. A. Lini'a drumuriloru de feru conce-date se va incepe la Giurgiu, va trece prin Bucuresci, Ploiesci, Buzeu, Braila si se va termina la Barbosi (puntu de uniri cu lini'a Siretului), si cu o ramura din Bucuresci la Focsiani. Lit. B. Lini'a de la Bucu-resci la Varciorov'a prin Craiov'a si Slatin'a.

Art. 3. Aceste linii de drumuri de feru vor fi o-bligatórie pentru compani'a concesionaria."

Scandalulu anunciatu de „Buc.“ fù, ca Ion Bra-teanu a disu in camera: „Mai 'nainte de a ne fi ase-curatu de modulu despagubirei, nu vomu da neci unu pal-macu de pamentu etc.“ Rosetti si consoci sunt de aceea-si opiniune, dar' candu strigà in „Roman.“: Ego autem censeo: óre-ce vreau estia se stinga de pe faci'a pament-ului?! — Tristu lucru cu legea rurala!

Din afara pucine: In Berlinu bucuria mare si ilu-minatiune pentru asaltulu la Düppel, unde cadiura din pru-sieni 2 gen., 60 of., 600 fec.; din dani morti, raniti si prinsi 100 of. (1 gen. si 2 coloneli morti) si 4000 fec. — „France“ diurn. of. marturisesce, ca L. Clarendonu in Parisu siar' fi datu cuventulu, ca Angli'a e de acordu cu Franci'a in tóte causele europene in favórea pazei europene. — In Serbi'a se a conchiamatu scupciu'a. Adjutantulu Pr. de Muntenegru se afla in Bucuresci.

— Dupa o depesia din Iassi, comandantulu trupeloru rusesci din Besarabi'a, gen. Kotzebue a primitu porunca conditionata (?) a intrá in Moldov'a, cea ce se notificà co-mandirului de piati'a din Iassi printr'unu oficiu rusu de ordonantia. Cutremuru! „Kr. Z.“ — Noi nu prea credemu.

Nr. 1859/1864.

1—3

EDICTU.

Judeciulu districtualu alu Brasiovului face cunoscutu prin acésta Dlu Ioane Opreanu, ingineriu, care mai inainte locuía in Türkesiu, ér' acuma nu se sci unde:

Cumca D. Georgiu I. Dumitru din Galati, prin advoca-tulu provincialu Franciscu de Trauschenfels, a adusu inaintea acestui judeciu in contr'a lui, respective in contr'a curatore-lui, ce e a se pone pentru elu, una acusa pentru a se aduce sentintia judecatorésca in caus'a platirei unei imprumutari de 11 galbeni si 1135 lei de Galati, si una alta incusa spre a se decide judecatorésce pentru rebonificatiunea de 200 fl m. a., despre cele ce se ordinà infaciosiarea judeciala pe 1 Iun. 1864 pe lenga amenintiarea cu urmarile dupa § 40 din Ord. Pr. C.

Fiendca judeciulu nu soi, unde se afla Ioane Opreanu ingineru, asia in pericolulu si pe spesele acestuia se asiedia D. advocatu prov. Iosifu Maier curatore, cu care se va es-pertracta procesulu acesta dupa prescrierile codicei civile.

D. Ioane Opreanu dar' se monitésa, cá séu se avisese pe asiadiatulu curatore bine despre pertractarea procesului seu, dandui la mana documentele ajutatoria séu se arate ju-deciulu numirea altui advocatu, pentru-ca la din contra va avé numai sie'si asi imputa consecintiele, ce voru esi din ne-gligerea acestei cause.

Brasiovu 13 Aprile 1864.

Judeciulu districtuale.

Cursurile la bursa in 22. Apriliu 1864 sta asia:

| | | | |
|---------------------|---|---|----------------|
| Galbini imperatesci | — | — | 5 fl 45 cr. v. |
| Augsburg | — | — | 113 „ 25 „ |
| London | — | — | 114 „ 25 „ |